עה: נערה המאורסה פרק עשירי נדרים

ומשמע מהכא דיחיד מומחה דשרי נדרים דוקא סמוך כמומחה של מועדי ה' דהיינו משה ואהרן דאין הפרש בין זה לזה אלא שמועדי ה' צריכין שלשה מומחין ונדרים שני ביחיד. אבל הרמב"ם ז"ל כתב בפ"ו מהל' שבועות (הלכה ה) דכל שהוא רב מובהק מתיר יחידי ולפ"ז אמרו דהא דפריכינן הכא והא בפרשת נדרים דאשי המטות כתיב לא פריך אמאי דאמר דפרשת נדרים איכא מומחה דראשי המטות לאו סמוכין משמע דבכל דוכתי דבעי מומחין אלהים קרי להו והכא כיון דלא כתיב כהו אלא דאשי המטות פשיטא דלאו מומחה סמוך קאמר אלא למאי דאמרי דאפילו ג' הדיוטות פריך דהא דאשי המטות דלא משמע מומחין אפ"ה לאו הדיוטות נינהו ואמר רב מסדא ביחיד מומחה כלומר דגמירי וסביר. ולדידי קשיא לי אי הכי ג' הדיוטות מנלן ממעוטא דאלה נימא מומחין הוא דלא בעי כמועדי ה' אבל תלתא דגמירי וסבירי בעינן וכדכתיב דאשי המטות וכי תימא אי הכי מעוטא דאלה למה לי דהא מראשי המטות נמי משמע דלא בעינ מומחין וכדכתיבנא ליתא דאי מיעוטא דאלה דכתיב כמועדי ה' לא מצית מוקמת ליה למילתא אחריתי שפיר קאמר אבל כיון דמצית מוקמת ליה למעוטי שבת שאין צריך קידוש ב"ד תו לא מייתר לך מעוטא דאלה ומעוטא נמי שפיר מקיים לשבת דראשית ולפרשת נדרים דכתיב גבי מועדי ה' שאין אחד מהן שוה למועדות דנדרים למועדי ה' למה לי אלא ודאי כיון דאסמכינהו רחמנא גלי לן דמעוטא דאלה אנדרים נמי קאי ולמאי אי דלא בעי' מומחין מראשי המטות נפקא אלא ודאי דמשום סמיכותא משמע דלמעוטא דנדרים נמי אתא והכי מדרים אלה דהיינו מועדות אפי' כשהן ג' צריכין מומחין דידהו דהיינו סמוכין אבל נדרים כל שהן ג' אינן צריכין מומחין דידהו דהיינו דאשי המטות דגמירי וסבירי אלא כחד מיניהו קני כן ר"ל. ומייתו ראיה להך סברא דלא בעיא סמוך מדאזדקיק ליה רב לרב חנגאל יחידי והא רב לאו סמוך היה ואי מהא לא אריא דבירושלמי משמע שנטל רשות מן הנשיא דגרסי' התם [פוס"י] מהו למנות הזקנים לדברים יחידים נשמעינה מן הדא רב (מתני') [1] דהתיר נדרים ונראות כתמים מן דדמך בעו גבי בריה מומי מיסוף לך על מה שנתן לך אבא מ"ר יוסי בר בון כולא יהב ליה לדון יחידי ונראות כתמים ולהתיר נדרים ונראות מומין דדמך בעו גבי בריה מומין שבסתר מ"ל מיסוף לך על מה שנתן לך אבא ע"כ אלמא רב רשותא שקל ומש"ה איכא למימר דהוה מזדקיק יחידי ומיהו לא תימא דאדרבה הא ירושלמי דאיתי איפכא מוכח דסמוך בעינן דאי לא למה ליה לרב למנקט רשותא דלא קשי' דמש"ה נקטיה כי היכי דליהוי שרי נדרי בדוכתא דאיכא חשיבי מיניה ואי לאו רשותא לא יהי לתלמידא למשרא נדרא בתמרא דרביה. ומיהו עובדא אחרינא איכא בירושלמי דמשמע מיניהו דלא בעיא סמוך דגרס התם אמר קמיה דרבי יוסי רב הונא שרי נדרין ר' זירא בעא קמיה דר' יוסי רב הונא דראשי המטות בתמיה מ"ל ואין לית רב הונא מאן אינון דראשי המטות ורב הונא דאם לראשי המטות אלמא רב הונא אע"פ שלא היה סמוך הוה שרי נדרין ביחיד וכי תימא רשותא נקט מרים גלותא אי הכי מאי קמתמה ר' זעירא רב הונא דראשי המטות בתמיה ור' יוסי נמי למה ליה להדוריה רב הונא דראשי המטות תיפוק ליה דנקיט רשותא אלמא משמע דעכי דלא נקטיה משום דרב מובהק הוה שרי ביחיד. ודכינו שמואל ז"ל כתב בפרק י"ג [כ"ב קב:] כלשון הזה הכא נמי ביחיד מומחה נקי בגמ' כלומר רב מובהק וכבר כתבתי מזה בפ"ק דמכילתין [2] ובפרק ד' נדרים [3] בפ"ד. וקשה לי אי לא בעי מומחה אלא גמיר וסביר היכי הוה סבירא לר' זעירא דרב הונא לא מצי שרא נדרא ביחיד דראשי המטות כתיב משמע דלפרש נדרים נמסרה ליותר מובהקין שבדור והוה ס"ל לר' זעירא דרב הונא נדריה לאו בר הכי הוה ולפיכך אני אומר דלמאן דס"ל דלא בעינן סמוך כל שהוא רב מובהק בדורו מתיר יחידי. והולרכתי לכתוב זה מפני שראיתי מי שכתב דאפילו למאן דס"ל דלא בעי סמוך בזמן הזה ליכא מומחה דמזי לבהי והביא ראיה מן הירושלמי דהוה מתמה מעיקרא אפי' בכל הונא ולא ס"ל כן אלא אי לא בעי סמוך כל היכא דגמיר וסביר והוי מראשי המטות לפוס דריה קני: **מ"ר יוחנן השופק על מנת למיקט.** כדי להקניט אשתו שתהא סבורה שדעתו לקיים נדריה והוא אינו מתכוין לכך אלא שיפר לה לאחר מיכן: **אימתי אמרו מה הבעל נפרוקנה רשות לאב.** פירשתיה למעלה (דף פח.): **מאי לאו בשופק על מנת למיקט.** דכיון דפסק ותני שמע ושתק ומת ביום שלאחריו אין יכול להפר כל שתיקה בתשמע אפילו ע"מ למיקט אלמא הך שתיקה נמי מקיימת: **לא בשופק ע"מ לקיים.** שיהא הנדר מקויים בכך כלומר שקיימו בלבו והיינו דפרכינן אי הכי היינו שמע וקיים. ולא דמי האי שותק ע"מ לקיים דאמר הכא לשותק ע"מ לקיים דאמרינן לקמן (דף עט.) כדנפרש עלה דהתם ודכוותה אשכחן בהש"ס טובא תרי גווני בחד לישנא: **אלא בשופק סתם.** שלא נמר בלבו שיהא מקויים מעתה ולא שתק גם כן על מנת למיקט שהשתיקה

מועדי ה' [1] צריכין קידוש ב"ד שבת בראשית [2] אין צריכה קידוש ב"ד מועדי ה' [3] צריכין מומחה ואין פרשת נדרים צריכין מומחה אפי' בית דין הדיוטות והא בפרשת נדרים ראשי המטות כתיב [4] אמר רב חסדא ואיתימא רבי יוחנן ביחיד מומחה א"ר חנינא השותק על מנת למיקט מפר אפילו מכאן ועד י' ימים מתיב רבא [5] אימתי אמרו מת הבעל נתרוקנה רשות לאב בזמן שלא שמע הבעל או ששמע ושתק או ששמע והפר ומת בו ביום אבל שמע וקיים או ששמע ושתק ומת ביום של אחריו אין יכול להפר מאי לאו בשותק על מנת למיקט לא בשותק על מנת לקיים אי הכי היינו או שמע וקיים אלא בשותק סתם מתיב רב חסדא חומר בהקם מבהפר ובהפר מבהקם חומר בהקם שהשתיקה צריכין קידוש. דכתיב (ויקרא כג) אשר תקראו אותם במועדם: **שבת בראשית אין צריכה קידוש.** דמילתא וקדשה מגליה: **השופק על מנת למיקט.** שאינו שותק כדי לקיים הנדר אלא שעושה כדי להקניטה ולהוציאה כדי שלא תרגיל עוד בנדרים שהיא סבורה שהוא שותק על מנת לקיימו: **אפי' מכאן עד י' ימים.** יכול להפר הואיל ולא היה דעתו לקיים: **מאי לאו בשופק על מנת למיקט.** וכגון דאמר לחד דלמיקט עביד דכי מת ביום שלאחריו אין יכול להפר ותיובתא דרבי חנינא: **לא בשופק על מנת לקיים.** ולכך אינו יכול להפר: **היינו או שמע וקיים.** ותרי זימני למה לי: **בשופק סתם.** ולאומרא אזלינן: קיים

מסורת הש"ס

א) כ"כ קב: ע"ש קבה. יבמות כה: ע"ש בכורות לא. ע"ש, ב) לעיל פח. ע. עב., ג) [כ"ל: מגיתין רבי. רש"ש], ד) [דף מ: ד"ה ומסתמא], ה) [לעיל דף כג. ד"ה ומתר], ו) שייך לדף עט ע"ל.

תוספות

מועדי ה' צריכי' קידוש ב"ד. שנתרכי' לקדש ניסן לעשות בו פסח בט"ו בו: ואין שבת בראשית צריכה קידוש. שאין צריך לקדש יום ראשי' לקדש בשביעי בו לשבת: מועדי ה' צריכים מומחי. בדכתי' (ויקרא כג) אלה מקראי קדש אשר תקראו אותם. קרי ביה אתם, משה ואהרן דמומחי' מינהו: ואין נדרי' צריכי' מומחין. ולהכי סתם ס' נדרי' למועדי' לדרוש כן, ופ"ב תנתא הדיוטו נמי', כדפי' (ע"ח ד"ה לכסא') מדאלמודי' דאשי המטו' ליחיד מומחה: השותק ע"מ למקט. שתקשר אותו ונדעתו לנטל לה תמרי כן: אימתי [אמרו] מת הבעל כו'. הייט כריתת דאייתינן רים פירקין (לעיל פח.): מאי לאו. הא דתנן שמע ושתק ע"מ למיקט, וקתני דהוי שתיקה מעליא, ומהשתא הוא דמוכן לנדנמוך דלו קיים הייט שמע וקיים: שותק לקיים. כמו לקיים בהדיא ואין יכול להפר:

פירוש הרא"ש

מועדי ה' צריכים קידוש ב"ד. שמקדשין כ"ד ר"ח ניסן לעשות פסח בחמשה עשר בו: שבת בראשית. לפי שנס המועדים קודמין שבת להכי קרי ליה שבת בראשית: אין צריכה קידוש ב"ד. שוקדשו כ"ד יום ראשון לעשות שבת ביום השביעי ומתיב מועדי ה' יתירא למעוטי שבת מקודשים ב"ד: מועדים צריכין מומחה. דמתיב מועדי ה' אשר תקראו אותם קרי ביה אתם ומשה ואהרן מומחין היו: השותק ע"מ למיקט. להקניט ולצער אשתו אבל דעתו לספר: מאי לאו.

מסורת הש"ס

הא דקתני שמע ושתק תשמע בכל ענין אפי' שתק ע"מ למיקט: ומשני לא. דוקא בשותק ע"מ לקיים: אי הכי היינו שמע וקיים. דמשמע בכל מיני קיומין כין שאמר קיים ליכי כין ששתק ע"מ לקיים: אלא בשותק סתם. ולא נמר בלבו אינו מופר. כי אם לקיים אם להפר אבל אם נמר בלבו ושתק כדי למיקט לא הוי קיום: [1]קיים בלבו קיים הפר בלבו אינו מופר. כי צריך שיגיע הפרה כפיו אבל אם אמר בלבו קיים ליכי שוב אין יכול להפר והא דאמרי ב"ה לעיל שמנטל בלבו למאי דפרכינן דקאי אטלי ומבלי ניחא והר"מ ממי"ן פי' הפר בלבו היינו שתשב בלבו שיהא מופר אבל לא אמר בלבו מפור ליכי והוצרך לפרש לפירושו קיים בלבו קיים שתשב בלבו לקיים ושתק כל היום ומילתא דפשיטא היא דאפילו שתק סתם הוי קיום כי"ם שתק לקיים אלא אבל דבעי למימר הפר בלבו אינו מופר הפר בלבו קיים משמע דלאלתר

[1] מקיים ואין יכול להפר דכתיב אישה יקימנו ומשמע מיד שקיימו הוי מקוים וכן אישה יפיר מיד הוי מופר: היינו קיים בלבו. ס"ל דמש"ה מיהו לא שתק ע"מ לקיים כליכי ויהוה מני לשנויי בשותק ע"מ לקיים קאמרינא לא אלא תשם אלא למלתא לי שתיקה שהיא קיום לי נמי היינו דקא"ל בשותק סתם דשותק ע"מ לקיים קרי ליה סתם לגבי כלפי כיבא דאמר בלבו קיים ליכי: ולוקח הא בשותק ע"מ לקיים והא בשותק סתם. אבריתתא קא פריך כיון דליכא אלא ר' קרלפי מגלן למשוטי ע"מ למיקט לוקים קמא נמסתבר: ושמני קראי יתירי בתיב. ואם תאמרי אמאי ליתוי בשותק ע"מ למיקט. אם נדרה עם חשבה אלא הישבה לספר אי הנית בשביל כבוד שבת ודעתו לספר אמאי הוי קיים: אבל אינו יודע שיש מפריר. לא למד שהבעל יכול להפר נדרי אשתו: יפר. אחר כמה ימים דשתיקתו לא הוי קיום כיון דלא ידע שבדר לספר: אבל אינו יודע שזה. לא ידע שנדר זה אל ענוי נפש אי לא ידע שהתפיסה כאותו ענין שהוא נקרא ר"ר: רבי מאיר אומר לא יפר. דכיון דידע שיש מפריר קרינא ביה והחרים לה כיום שמעו: [רבנן סברי כיון דלא ידע שיש נדרו לספר נדר זה אי שהיה צריך הפרה לא קרינן ביה והחרים לה כיום שמעו] ומאמר ליכוח כשותק ע"מ למיקט ומאמר אמר ר' מאיר לא יפר כולהו דעתו לספר אלא שאינו יודע שבידו לספר ורבנן לא פליגי אלא דסברי דלא הוי שמיעה כלל: הדרן עלך נערה המאורסה

[1] ר"ן מהלי' קדוש החדש הלכה ה והלכה ז:

[2] מיי' פ"ה מהלי' קדוש החדש הלכה ו ופ"ה מהלי' סנהדרין הלכה ו ז:]

מוסף רש"י

מועדי ה' צריכין קידוש ב"ד. שהיו מקדשין את החדש על פי הראיה ומתוך כך מתקדש מועד המנו, שלפי מיהר הנעה ומיהר הנדשים המועדים מתעכבין, אבל המועדים עצמן לא היו מקדשין כי אם החדשים, כדתנן בר"ה (כב.) לגבי קידוש החדש, שאם ב"ד אומר מקודש וכל העם עונין אמרין מקודש מקודש, שנאמר אשר תקראו אותם, קרי ביה אתם, ומתי זמני מקודש מקודש נפקא לן מדכתיב מקראי קדש שהיו מקדשין את החדש על פי הראיה וזהו תיקון המועדות וקידושן (רשב"ם ב"ב קנא.). שבת בראשית. אין צריכה קידוש ב"ד. כשין שמקדשין המועדות על ידי קידוש ראשי חדשים, אין מקדשין אחד בשבת לעולם שביעי שלו שבת, אלא לשלש יום שביעי שבת הוא אלא קידוש ב"ד, ונפקא ליה מדכתיב מועדי ה' יחידה, דמנלי למיכתב אלה אשר תקראו אותם מקראי קדש, שבת בראשית קרי לשבת, שאוש דכל מועדות נמי אית בהו שבת שבתון, אלכן קרי ליה שבת בראשית, שמקודשת ונאה עצמה ימי בראשית, יבשבת ראשונה כתיב ויקדש אותו (שם). מועדי ה' צריכין שומחה. ולא מקדשי בני זדיוטות בהפרת נדרים, לא ביחיד מומחה בהפרת נדרים, אלא בשלשה עומדין, מילפינן בר"ה כה:) אין לך מומחה ישראל יותר ממשה רבינו קאמר ליה רחמנא עד איכא אחרן בהדך דמסיב אמר ר' אל משה ואל אהרן וגו' החדש הזה לכם, מה מומחין, ואין ב"ד יקול ומופיפין עליהם עוד אמר (ב"ב שם). אימתי אמרו. בגמרא קא נקיט ר' מתניתין, מת הבעל. שהוא אחרים, נתרוקנה רשות לאב. כתנם שמריין אין מבלי אל כלי, כלומר אינה כל הרשות מן הבעל וכא לרשות האב, בזמן שלא שמע הבעל. אח דרה קודם שימות, כיוסם שמנו בעינן ולידא, או ששמע ושתק או ששמע והיפר, חלקו בו כיוס שמע, ואפילו שמע ושתק לא הפר ולא קיים ולא הספיק להראות דעתו עד שמת בו כיוס, דהואיל ואמרי איכא שהוא כיוס דאי הוה בעל קיים מני מיפר יכא לאימר דמיתה גרמה לו, דתלמא לי הוה קיים אמרי הוה מיפר לה מיקמי דלעבר יומא, ומת בו כיוס קאי אשמע ושתק ועיל סח.). אבל שמע הבעל וקיים. אע"פ שמת בו כיוס, או ששמע ושתק, כל אותו כיוס, ומת הבעל ביום של אחריו אין האב יכול להפר. הואיל ועבר יום שמעו (לעיל שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com